Sygn. akt I ACa 396/18

Sygn. akt I ACz 589/18

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 października 2018 roku

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Dariusz Małkiński
Sędziowie	:	SSA Jadwiga Chojnowska SSO del. Jacek Malinowski (spr.)
Protokolant	:	Iwona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 18 października 2018 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa ***Skarbu Państwa - (...)w Ł.***

przeciwko ***J. O.***

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 7 lipca 2017 r. i na skutek apelacji obu stron od wyroku uzupełniającego z dnia 15 września 2017 r. oraz zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 10 października 2018 r., sygn. akt I C 108/16

I. ***prostuje zaskarżone wyroki w ten sposób, że oznacza powoda jako Skarb Państwa – (...) w Ł.;***

II. ***zmienia zaskarżony wyrok uzupełniający z dnia 15 września 2017 roku w punkcie I 2) w ten sposób, że uznaje za bezskuteczną względem Skarbu Państwa – (...)w Ł. umowę sprzedaży zawartą w dniu 17 lutego 2011 r. w formie aktu notarialnego, sporządzonego w Kancelarii Notarialnej spółce cywilnej notariusza T. P. w Ł., rep. (...) nr (...), mocą której W. D. i A. D. sprzedali J. O. stanowiącą ich majątek wspólny niezabudowaną działkę gruntu położoną w P. oznaczoną nr (...), o powierzchni 0.9709 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta w Sądzie Rejonowym w Łomży nr (...) w celu egzekucji wierzytelności przysługujących powodowi a wynikających z tytułów wykonawczych, wystawionych przez (...)w Ł.:***

- ***nr (...) maja 2011 r. do kwoty 5.583,40 złotych tytułem należności głównej i 1708,20 złotych odsetek;***

- ***nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 1.308 złotych tytułem należności głównej i 383,50 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 2.178 złotych tytułem należności głównej i 609,90 złotych odsetek;***
- ***nr (...)z 13 maja 2011 r. do kwoty 1.064 złotych tytułem należności głównej i 271,20 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 22.859 złotych tytułem należności głównej i 6.086,40 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 29 lipca 2011 r. do kwoty 39.206 złotych tytułem należności głównej i 345,90 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 2 września 2011 r. do kwoty 43.619 złotych tytułem należności głównej i 2.707,40 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 15 lipca 2011 r. do kwoty 312 złotych odsetek;***
- ***(...) z 15 lipca 2011 r. do kwoty 391 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 544 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 423 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 2.245 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 846 złotych odsetek;***
- ***nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 3.779 złotych odsetek;***
- ***nr(...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 1.904 złotych odsetek;***
- ***nr(...) z 1 czerwca 2011 r. do kwoty 99.829 złotych tytułem należności głównej i 1.095,40 złotych odsetek***
- ***nr (...) z 30 czerwca 2011 r. do kwoty 114 złotych tytułem należności głównej i 8,80 złotych odsetek;***

III. ***oddala apelację pozwanej;***

IV. ***zasądza od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Prokuratorii Generalnej Rzeczpospolitej Polskiej kwotę 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów instancji odwoławczej;***

V. ***nakazuje ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łomży kwotę 4.551 zł tytułem brakujących kosztów sądowych.***

(...)

UZASADNIENIE

Skarb Państwa - (...)w Ł., reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, wniósł pozew o uznanie za bezskuteczną umowy sprzedaży zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 17 lutego 2011 r. (Rep. (...)), sporządzonej przed notariuszem T. P. w Kancelarii Notarialnej w Ł., mocą której W. D. i A. D. sprzedali J. O.: niezabudowaną

działkę gruntu o powierzchni 0,9709 ha, położoną w P., gmina P., oznaczoną numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Łomży prowadzi księgę wieczystą nr (...), działkę gruntu o powierzchni 2,7700 ha, położoną w miejscowości R., gmina P., oznaczoną numerem(...), dla których Sąd Rejonowy w Łomży prowadzi księgę wieczystą o nr (...), udział wynoszący 1/2 część w niezabudowanej nieruchomości rolnej o powierzchni 900 m, położonej w miejscowości R., gmina P., oznaczonej numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Łomży, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...). W uzasadnieniu wskazał, że W. D. i jego żona A. D. są dłużnikami podatkowymi Skarbu Państwa - (...) w Ł., zaś ich zadłużenie na datę 25 stycznia 2016 r. wynosiło 347.575,44 zł. W związku z faktem niewpłacenia do (...)w Ł. przez podatnika należnych podatków wszczęto postępowanie egzekucyjne. Przed wydaniem decyzji przez (...), W. i A. D. dokonali zbycia jedynych posiadanych przez siebie składników majątku na rzecz J. O. - matki A. D.. Podniósł, że małżonkowie D. pomimo posiadanej wiedzy co do powinności zrealizowania zobowiązań podatkowych zbyli swoje składniki majątkowe.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Powoływała się na prawdopodobieństwo wygaśnięcia roszczeń podatkowych, a nadto wskazywała, że nie wiedziała o żadnych długach zięcia i że nie zamierza ich spłacać.

Zaskarżonym ***wyrokiem z dnia 7 lipca 2017 r.*** wydanym w sprawie o sygn. akt IC 108/16 Sąd Okręgowy w Łomży uznał za bezskuteczną względem Skarbu Państwa – (...) w B. umowę sprzedaży zawartą w dniu 17 lutego 2011 r. w formie aktu notarialnego, sporządzonego w Kancelarii Notarialnej spółce cywilnej notariusza T. P. w Ł., rep.(...)nr (...), mocą której W. D. i A. D. sprzedali J. O. stanowiące ich majątek wspólny: działkę leśną położoną w R. oznaczoną nr (...), o powierzchni 2.7700 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta w Sądzie Rejonowym w Łomży nr (...) oraz udział w ½ części niezabudowanej działki rolnej położonej w R., oznaczonej nr (...) o powierzchni 900 m2, dla której prowadzona jest księga wieczysta w Sądzie Rejonowym w Łomży nr (...), w celu egzekucji wierzytelności przysługujących powodowi a wynikających z tytułów wykonawczych, wystawionych przez (...) w Ł.:

- nr (...)z 13 maja 2011 r. do kwoty 5.583,40 złotych tytułem należności głównej i 1708,20 złotych odsetek;

- nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 1.308 złotych tytułem należności głównej i 383,50 złotych odsetek;

- nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 2.178 złotych tytułem należności głównej i 609,90 złotych odsetek;

- nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 1.064 złotych tytułem należności głównej i 271,20 złotych odsetek;

- nr(...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 22.859 złotych tytułem należności głównej i 6.086,40 złotych odsetek;

- nr (...) z 29 lipca 2011 r. do kwoty 39.206 złotych tytułem należności głównej i 345,90 złotych odsetek;

- nr (...) z 2 września 2011 r. do kwoty 43.619 złotych tytułem należności głównej i 2.707,40 złotych odsetek;

- nr (...) z 15 lipca 2011 r. do kwoty 312 złotych odsetek;

- (...) z 15 lipca 2011 r. do kwoty 391 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 544 złotych odsetek;

- nr (...)z 12 lipca 2011 r. do kwoty 423 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 2.245 złotych odsetek;

- nr (...)z 12 lipca 2011 r. do kwoty 846 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 3.779 złotych odsetek;

- nr(...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 1.904 złotych odsetek;

- nr (...)z 1 czerwca 2011 r. do kwoty 99.829 złotych tytułem należności głównej i 1.095,40 złotych odsetek

- nr(...)z 30 czerwca 2011 r. do kwoty 114 złotych tytułem należności głównej i 8,80 złotych odsetek; zasądził od pozwanej na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 14.400 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrok ten zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną:

Małżonkowie W. D. i A. D. są dłużnikami podatkowymi Skarbu Państwa. Na skutek wejścia w życie z dniem 1 marca 2017 r. ustawy z 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz. U. z 2016 r., poz. 1947 i 1948) na mocy art. 206 ust. 5 reprezentantem Skarbu Państwa w miejsce(...)w Ł. wszedł (...)w B..

W dniu 25 stycznia 2016r. zaległość dłużników wraz z odsetkami wynosiła 347.575,44 zł, przy czym w powyższej kwocie mieściło się zobowiązanie wspólne dłużnika W. D. i A. D. w kwocie 152.219,00 zł, do której zapłaty małżonkowie D. byli zobowiązani. Dłużnik prowadził działalność gospodarczą, która polegała na świadczeniu usług remontowo - budowlanych. Do 30 listopada 2008 r. opłacał zryczałtowany podatek od przychodów ewidencjonowanych, natomiast od 30 listopada 2008 r. do 31 marca 2011 r. rozliczał się na zasadach ogólnych.

Z upoważnienia(...) w Ł., przeprowadzono w stosunku do W. D. dwie kontrole, przy czyn pierwsza z nich przeprowadzona w czerwcu 2009r. wykazała uszczuplenie uszczuplenia podatku dochodowego od osób fizycznych za 2008r. w kwocie 55.577 zł., natomiast w wyniku drugiej kontroli przeprowadzonej w 2010r. stwierdzono uszczuplenia podatku od towarów i usług za okres od stycznia do grudnia 2008 r. w kwocie 11.037 zł. W następstwie przeprowadzonych kontroli zostało wszczęte wobec W. D. postępowanie podatkowe, które zakończono decyzjami (...) w Ł. z 21 kwietnia 2011r. o nr (...) oraz z 20 czerwca 2011r. o nr (...). Syn dłużników, na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa, w dniu 2 maja 2011r. złożył zeznanie podatkowe PIT-36 za 2010 r., z którego wynikał podatek do zapłaty w kwocie 99.829 zł. Ponadto dłużnik W. D. będąc płatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych od wynagrodzeń pracowników, nie wpłacił do Urzędu Skarbowego w Ł. pobranej zaliczki na podatek za październik 2010r., stosownie do złożonej deklaracji (...).

Przeciwko W. D. wszczęto postępowanie egzekucyjne. Wysokość zaległych podatków dochodowego od osób fizycznych i od towarów i usług na datę 17 lutego 2011 r. wyniosła 235.271,44 zł, przy czym 19.511 zł stanowiły odsetki, zaś 215.760 zł - należność główna.

Powyższe należności zostały objęte tytułami wykonawczymi: (...). W dniu 20 kwietnia 2015 r. postępowanie egzekucyjne zostało umorzone ze względu na jego bezskuteczność.

W trakcie postępowania podatkowego, przed wydaniem przez (...) ponownych decyzji podatkowych i przed złożeniem zeznania podatkowego za 2010 r., W. i A. D., działając przez pełnomocnika J. D. w dniu 17 lutego 2011r dokonali zbycia na rzecz J. O. jedynych posiadanych przez siebie składników majątku w postaci: niezabudowanej działki gruntu o powierzchni 0,9709 ha, położonej w miejscowości P., gmina P., powiat (...), województwo (...), oznaczonej numerem (...)dla której Sąd Rejonowy w Łomży, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...), działki gruntu o powierzchni 2,7700 ha położoną w miejscowości R., gmina P., powiat (...), województwo (...), oznaczonej numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Łomży, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...) oraz 1/2 udziału w części nieruchomości rolnej o powierzchni 900 $m^{(2)}$, położonej w miejscowości R., gmina P., oznaczonej numerem (...), dla której Sąd Rejonowy w Łomży, VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...).

Z uwagi na fakt, iż J. O., a także W. i A. D. zamieszkują stale w Stanach Zjednoczonych Ameryki, ich przesłuchanie odbyło się na drodze pomocy prawnej przez Konsula Rzeczypospolitej Polskiej w N.. Z zeznań złożonych przez J. O. wynikało, że nie wiedziała o długach zięcia W. D.. Wskazała, że jej córka wraz z mężem i dwójką dzieci w 2010r. wyjechali na stałe do Stanów Zjednoczonych Ameryki dlatego też przenieśli na jej rzecz pozostawioną w Polsce część majątku. Twierdziła, że planuje powrót do Polski, dlatego też kupiła przedmiotowe nieruchomości.

Również dłużnicy W. i A. D. w trakcie składania zeznań przed konsulem, zaprzeczyli, aby wiedzieli o zaległościach podatkowych. A. D. twierdziła, że o niezapłaconych podatkach dowiedziała się po otrzymaniu przez matkę (pozwaną) dokumentów z Urzędu Skarbowego informujące o zadłużeniu. Podała, że pieniądze ze sprzedaży matce majątku pozostawionego w Polsce, zostały spożytkowane na bieżące utrzymanie rodziny. Z kolei W. D. zeznał, że nie składał deklaracji podatkowej z 2 maja 2011 r. i najprawdopodobniej dokumenty zostały podrobione. Zaprzeczył, aby posiadał jakiekolwiek zadłużenie wobec Urzędu Skarbowego.

Sąd Okręgowy ocenił żądanie pozwu na gruncie art. 527 § 1 k.c. i następnych Kodeksu cywilnego, uznając, że wspomniane przepisy znajdują zastosowanie w drodze analogii do ochrony wierzytelności publicznoprawnych – w tym wierzytelności podatkowych. Wskazał, że w rozpatrywanym stanie faktycznym fakt niewypłacalności dłużników W. i A. D. nie budził wątpliwości. Skierowana w stosunku do nich egzekucja nie mogła być skuteczna, wobec nieposiadania przez nich jakiegokolwiek wartościowego majątku. Zwrócił również uwagę, że wystarczająca jest świadomość dłużnika, że dokonywana przez niego czynność prawna może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia. Nie ulegało również wątpliwości, że dłużnicy W. i A. D. mieli świadomość toczącego się wobec nich postępowania skarbowego, wiedzieli o kontrolach przeprowadzonych z przez Urząd Skarbowy w Ł. w latach 2009-2010, a zatem przed zawarciem umowy sprzedaży. Zatem należało przyjąć, że wiedzieli o istnieniu wierzytelności. Dodał, że okoliczność niewypłacalności dłużników nie była przez nich kwestionowana i sami przyznali, że pieniądze uzyskane z tytułu sprzedaży majątku pozostawionego w Polsce, przeznaczyli na bieżące potrzeby rodziny i poza używanym (...), nie posiadają wartościowych ruchomości. W ocenie Sądu wobec niekwestionowanej niewypłacalności dłużników W. i A. D. zaktualizowało się też domniemanie działania ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela z art. 529 k.c. Co do ustalenia świadomości osoby trzeciej - pozwanej w niniejszej sprawie, znajdowało zastosowanie domniemanie przewidziane w art. 527 § 3 k.c., jako że pozwana jest matką dłużniczki A. D., która jest żoną dłużnika W. D., a więc osobą im bliską. Zamieszkiwali razem również przed zawarciem umowy sprzedaży. To dzięki pomocy J. O. rodzina D. mogła przeprowadzić się do Stanów Zjednoczonych Ameryki i to ona sfinansowała im wyjazd. Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że zarówno dłużnicy jak i pozwana zdawali sobie sprawę z tego, że przystępując do czynności sprzedaży działali z pokrzywdzeniem wierzyciela Skarbu Państwa. Sąd podkreślił, że w niniejszym postępowaniu pozwana nie wskazywała, że toczyły się lub toczą procesy o pozbawienie wykonalności administracyjnych tytułów wykonawczych, objętych przedmiotowym postępowaniem. Dlatego też powoływanie się na ich brak skuteczności nie mogło wywrzeć oczekiwanego skutku. Tych okolicznościach zaistniały wszelkie przesłanki do udzielenia powodowi ochrony ze skargi pauliańskiej. Zachowany został termin z art. 534 k.c. do wystąpienia z roszczeniem, gdyż nie upłynęło jeszcze 5 lat od dokonania czynności opisanej w pozwie.

Końcowo Sąd zauważył, że sentencją wyroku nie została objęta działka nr (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Łomży prowadzona jest księga wieczysta nr (...), gdyż z treści pozwu wynika, że „na chwilę obecną ta czynność nie stanowi przedmiotu niniejszego postępowania", co zostało odczytane jako nieobjęcie powództwem powyższej nieruchomości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na mocy art. 98 k.p.c. oraz art. 32 ust. 3 ustawy o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej z 15 grudnia 2016 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 2261 z późn. zm.).

Zaskarżonym ***wyrokiem z dnia 15 września 2017 r. Sąd Okręgowy w Łomży***

uzupełnił wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z 7 lipca 2017 r. sygn. I C 108/16 w ten sposób, że:

1) w pkt I po istniejącym tekście dodał: „wraz z odsetkami ustawowymi od zaległości podatkowych powstałymi po dacie wystawienia tytułów wykonawczych oraz kosztami postępowania egzekucyjnego”;

2) oddalił powództwo odnośnie uznania za bezskuteczną umowy sprzedaży zawartej w dniu 17 lutego 2011 r. w formie aktu notarialnego, sporządzonego w Kancelarii Notarialnej spółce cywilnej notariusza T. P. w Ł., rep. (...) nr(...), mocą której W. D. i A. D. sprzedali J. O. stanowiącą ich majątek wspólny niezabudowaną działkę gruntu położoną w P. oznaczoną nr (...)o powierzchni 0.9709 ha, dla której prowadzona jest księga wieczysta w Sądzie Rejonowym w

Łomży nr (...) w celu egzekucji wierzytelności przysługujących powodowi a wynikających z tytułów wykonawczych, wystawionych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w Ł.:

- nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 5.583,40 złotych tytułem należności głównej i 1708,20 złotych odsetek;

- nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 1.308 złotych tytułem należności głównej i 383,50 złotych odsetek;

- nr (...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 2.178 złotych tytułem należności głównej i 609,90 złotych odsetek;

- nr(...) z 13 maja 2011 r. do kwoty 1.064 złotych tytułem należności głównej i 271,20 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 22.859 złotych tytułem należności głównej i 6.086,40 złotych odsetek;

- nr (...) z 29 lipca 2011 r. do kwoty 39.206 złotych tytułem należności głównej i 345,90 złotych odsetek;

- nr (...) z 2 września 2011 r. do kwoty 43.619 złotych tytułem należności głównej i 2.707,40 złotych odsetek;

- nr (...) z 15 lipca 2011 r. do kwoty 312 złotych odsetek;

- (...) z 15 lipca 2011 r. do kwoty 391 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 544 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 423 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 2.245 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 846 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 3.779 złotych odsetek;

- nr (...) z 12 lipca 2011 r. do kwoty 1.904 złotych odsetek;

- nr (...) z 1 czerwca 2011 r. do kwoty 99.829 złotych tytułem należności głównej i 1.095,40 złotych odsetek

- nr (...) z 30 czerwca 2011 r. do kwoty 114 złotych tytułem należności głównej i 8,80 złotych odsetek (pk.I).

W uzasadnieniu Sąd wskazał, że wprawdzie podzielił rozumowanie powoda, że chodziło mu o uznanie za bezskuteczną notarialnej umowy sprzedaży z 17 lutego 2011 r. także w stosunku do działki nr (...), mimo, że została ona zbyta dalszą umową darowizny z 13 grudnia 2012 r., rep (...)nr (...), niemniej jednak powództwo w tej części nie mogło zostać uwzględnione. Wskazał, że działka nr (...) (dla której w Sądzie Rejonowym w Łomży prowadzona jest księga wieczysta nr (...)) stała się przedmiotem dalszego obrotu i nie jest już własnością pozwanej J. O.. Sąd nie podzielił poglądu o istnieniu legitymacji biernej osoby trzeciej, która przed doręczeniem pozwu rozporządziła uzyskaną korzyścią na rzecz innej osoby. Roszczenie to przysługuje na mocy art. 531 §2 k.c. przeciwko o osobie na rzecz której rozporządzenie nastąpiło. Dodał, że taka wykładnia aktualnie przeważa w orzecznictwie Sądu Najwyższego, czego przejawem jest wyrok Sądu Najwyższego z 24 września 2015 r., sygn. V CSK 667/14, publ. OSNC 2016 r. nr 7 – 8, poz. 94 oraz orzecznictwo tam przytoczone i omówione.

Końcowo zauważył, że przytoczona przez stronę powodową uchwała Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2016 r. dotyczy terminu z art. 534 k.c., który, dla czynności rozporządzającej korzyścią między osobą trzecią a czwartą biegnie od daty jej dokonania, zaś wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 2017 r., sygn. II CSK 157/16 dotyczy problemów związanych ze służebnością przesyłu, a więc jakościowo odmiennych od przedmiotu niniejszej sprawy. Podzielił natomiast stanowisko powoda odnośnie braku rozstrzygnięcia co do odsetek od daty wystawienia tytułów wykonawczych do dnia 25 stycznia 2016 r. do kwoty 347.575,44 zł, wskazanej w zestawieniach, co umknęło uwadze Sądu.

Apelacje od obu wyroków wniosła pozwana, natomiast powód wniósł apelację od wyroku uzupełniającego z dnia 15 września 2017 r.

Powód zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zaskarżył wyrok w części, w której Sąd oddalił powództwo w zakresie żądania uznania za bezskuteczną umowy sprzedaży zawartej w dniu 17 lutego 2011 r w formie aktu notarialnego, tj. w pkt. pkt I. 2) wyroku, zarzucając naruszenie art. 531 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż przepis ten wyłącza legitymację bierną osoby trzeciej (pozwanej J. O.) w sytuacji, gdy przed wytoczeniem powództwa pauliańskiego nieruchomość będąca przedmiotem zaskarżonej czynności sprzedaży podlegała dalszemu obrotowi (tj. została zbyta na rzecz tzw. osoby czwartej).

Wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozstrzygnięcia i orzeczenia o kosztach sądowi I instancji, a także o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego od pozwanej na rzecz powoda, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa — Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej według norm przepisanych.

Pozwana w apelacji wniesionej od wyroku z dnia 7 lipca 2017r., który zaskarżyła w całości zarzuciła:

1. naruszenie przepisu prawa materialnego, mające istotny wpływ na treść zapadłego rozstrzygnięcia, a to art. 527 § 1 i 3 k.c., wyrażające się w niezasadnym przyjęciu, iż w niniejszej sprawie ziściły się przesłanki warunkujące możliwość skorzystania z ochrony pauliańskiej vide żądania uznania bezskuteczności czynności prawnej dokonanej pomiędzy dłużnikami a pozwaną - w warunkach, gdy z uwagi na przedawnienie zobowiązań podatkowych brak jest godnego ochrony interesu powoda, a nadto w sytuacji, gdy J. O. ze względu na zamieszkiwanie poza granicami kraju oraz na skutek braku stosownego wpisu (ostrzeżenia o postępowaniu toczącym się przeciwko małżonkom D.) w księgach wieczystych urządzonych dla nieruchomości stanowiących przedmiot transakcji, nie miała wiedzy o zobowiązaniach dłużników, a więc tym bardziej świadomości rzekomego pokrzywdzenia wierzycieli tychże (i to mimo dochowania należytej staranności), zaś prawo własności nieruchomości składającej z działki leśnej nr (...), nieruchomości składającej się z działki gruntu nr (...) oraz udział Vi we współwłasności nieruchomości działki rolnej nr (...) nabyła bowiem zamierza w niedługim czasie osiedlić się w Polsce;

2.naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia, a to art. 233 § 1 k.p.c., polegające na dokonaniu oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w sposób wybiórczy i jednostronny, dowolny a nie swobodny, sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, co znalazło wyraz w szczególności w:

- pominięciu twierdzeń pozwanej J. O. (oraz korelujących z nimi zeznań świadków A. D. oraz W. D.), która w toku niniejszego postępowania w sposób rzeczowy i wyczerpujący wyjaśniła, iż zobowiązania publicznoprawne dłużników W. i A. małżonków D. wygasły na skutek przedawnienia, a nadto, że nie wiedziała ona o długach męża swej córki bowiem od kilku lat przebywa stale poza granicami kraju;

-bezkrytycznym zaaprobowaniu stanowiska strony powodowej, mimo, że w wielu aspektach jest ono niespójne - mowa tu m.in. o różnicy pomiędzy kwotą wskazaną jako wartość przedmiotu sporu, a kwotą należności wynikającą z tytułów wykonawczych Naczelnika Urzędu Skarbowego;

3. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia, a to art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 250 § 1 k.p.c., poprzez pominięcie wszystkich wniosków dowodowych złożonych przez pozwaną, w szczególności nie uwzględnienie wniosków dowodowych pozwanej złożonych podczas ostatniej rozprawy, które dążyły do wyjaśnienia czy zobowiązanie małżonków D. istniało i tym samym czy może być podstawa dochodzenia roszczenia od pozwanej - tj. wniosku dowodowego pozwanej w zakresie dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy D. W., opatrzonych sygnaturą KM 3624/14 oraz KM 13934/14, który to dowód służyć miał wykazaniu m.in. faktu przedawnienia zobowiązań publicznoprawnych dłużników, i niezwrócenie się do komornika o udostępnienie tychże

dokumentów - w warunkach, gdy ustalenie w/w liczności było kluczowe bowiem jedynie wierzytelność zaskarżalna podlega ochronie drodze skargi pauliańskiej;

4. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia, a to art. 328 § 2 k.p.c., poprzez:

- brak wskazania w uzasadnieniu kwestionowanego orzeczenia dowodów, na których w toku orzekania oparł się Sąd oraz przyczyn, dla których innym odmówił wiarygodności oraz mocy dowodowej,

- brak wyjaśnienia przesłanek na podstawie, których przyjęto, iż zaległość podatkowa dłużników opiewała na kwotę 347.575,44 zł, podczas, gdy suma należności wynikających z tytułów wykonawczych (...) w Ł. to łącznie ok. 239.500 zł,

- brak określenia podstaw odpowiedzialności pozwanej ponad kwotę 200.000 zł (cena nabycia nieruchomości) do kwoty 347.575,44 zł przyjętej bezkrytycznie przez Sąd jako wysokość zaległości podatkowej dłużników, które to okoliczności utrudniają odkodowanie toku rozumowania Sądu I instancji, co z kolei w znaczącym stopniu ogranicza możliwość skutecznego kwestionowania przedmiotowego orzeczenia.

Ponadto podniosła zarzut przedawnienia zobowiązań podatkowych małżonków W. D. oraz A. D., których ochrony domaga się strona przeciwna, a wynikających z tytułów wykonawczych wymienionych w sentencji kwestionowanego orzeczenia. Wskazywała, że należności określone w tytułach wykonawczych wymienionych w sentencji kwestionowanego orzeczenia, których termin płatności przypadł na 2008 rok (podatek VAT), 2009 rok (PIT) i 2010 rok (PIT), przedawniły się z upływem 31 grudnia 2013 r, w 2014 r oraz 2016 r.

Domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, względnie uchylenie skarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji oraz orzeczenie w przedmiocie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego - według norm prawem przepisanych.

Pozwana wniosła również apelację od wyroku uzupełniającego z dnia 15 września 2017r. zaskarżając wyrok w zakresie pkt. I ppkt.1 i powołując się na naruszenie tożsamych przepisów jak apelacji od wyroku z dnia 7 lipca 2017r. , tj. przepisów prawa materialnego- art. 527 § 1 i 3 k.c. oraz przepisów postępowania: art. 233 § 1 k.p.c., art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 250 § 1. Podniosła również zarzut przedawnienia zobowiązań podatkowych W. D. oraz A. D..

Powód w odpowiedzi na obie apelacje pozwanych wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Ponadto wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów wymienionych w piśmie (k. 420-421) na okoliczność przerwania biegu terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych dłużnika.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

uzasadniona jest apelacja wywiedziona w imieniu Skarbu Państwa, nie zasługują natomiast na uwzględnienie apelacje pozwanej.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do apelacji powoda i zarzutu naruszenia przepisu art. 531 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż przepis ten wyłącza legitymację bierną osoby trzeciej (pozwanej J. O.) w sytuacji, gdy przed wytoczeniem powództwa pauliańskiego nieruchomość będąca przedmiotem zaskarżonej czynności sprzedaży podlegała dalszemu obrotowi (tj. została zbyta na rzecz tzw. osoby czwartej) wskazać należy, że zasługiwał on na uwzględnienie.

Wśród przepisów regulujących skargę pauliańską legitymacji biernej dotyczy art. 531 k.c., stanowiący, że uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową (§ 1). W wypadku gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na

której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne (§ 2). Przytoczone unormowanie legitymacji biernej nie nasuwa wątpliwości, jeżeli korzyść majątkowa uzyskana od dłużnika znajduje się w majątku osoby trzeciej. Spornie natomiast rozstrzygana jest w nauce prawa kwestia możliwości wystąpienia ze skargą pauliańską przeciwko osobie trzeciej w sytuacji, w której nie posiada ona już korzyści uzyskanej od dłużnika. W doktrynie wyrażane są przy tym dwie przeciwstawne koncepcje w zależności od tego, czy dopuszcza się możliwość stosowania do stosunku między wierzycielem a osobą trzecią przepisów art. 405 i nast. k.c.

Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podzielił w całości argumentację skarżącego popartą analizą orzecznictwa SN w świetle której w sprawie o uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela w oparciu o art. 531 § 1 k.c., osoba trzecia, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową, zachowuje legitymację bierną także wtedy, gdy przed doręczeniem pozwu rozporządziła uzyskaną korzyścią na rzecz innej osoby (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 roku, III CZP 132/10, LEX nr 707476; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2013 roku, IV CSK 222/13, LEX 2329031, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2017r. I CSK 157/16, LEX nr 2329031). W konkluzji uchwały z dnia 24 lutego 2011 r., III CZP 132/10 Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że do stosunku między wierzycielem a osobą trzecią mają zastosowanie przepisy ogólne, mające zastosowanie gdy czynność prawna jest nieważna lub bezskuteczna, tj. art. 405 i nast. k.c.

Istnienie legitymacji biernej osoby trzeciej także po rozporządzeniu przez nią uzyskaną korzyścią na rzecz innej osoby odnosi się również do sytuacji, w której wierzyciel - występując o uznanie za bezskuteczną krzywdzącej go czynności prawnej dłużnika - nie zgłosi równocześnie żądania zwrotu utraconej korzyści, nie można bowiem odmawiać wierzycielowi prawa do uzyskania wyroku stwierdzającego stan jego pokrzywdzenia w procesie, w którym korzysta z ułatwień dowodowych w postaci domniemań prawnych. Wyrok taki potwierdza spełnienie przesłanek skargi pauliańskiej i może być wykorzystany w sprawie o wydanie korzyści utraconej przez osobę trzecią w granicach, w jakich wierzyciel zaspokoiłby się z rzeczy (art. 532 k.c.).

Należy podzielić również stanowisko zawarte w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 lutego 2005 r., II CK 412/04, w którym Sąd Najwyższy przyjął, że osoba trzecia, która pozbyła się przedmiotu czynności prawnej dokonanej z dłużnikiem, nie przestaje być odpowiedzialna wobec wierzyciela za to, że nie mógł zaspokoić się z majątku dłużnika. Odpowiedzialność ta może wyrażać się także w formie zapłaty przez osobę trzecią odpowiedniej kwoty, która może być przedmiotem dochodzenia na podstawie art. 415 lub 409 k.c. Wierzyciel może zatem poszukiwać ochrony przed niewypłacalnością dłużnika przez bezpośrednie żądanie zasądzenia od osoby trzeciej sumy, jaką by pozyskał w wyniku egzekucji prowadzonej z majątku dłużnika. Warunkiem sine qua non jest uprzednie uzyskanie przez wierzyciela prawomocnego wyroku, w którym czynność prawna osoby trzeciej z dłużnikiem zostanie uznana wobec niego za bezskuteczną. Wyrok taki ma charakter konstytutywny i nie może go zastąpić ustalenie bezskuteczności w sprawie przeciwko osobie trzeciej o zapłatę.

W takiej zaś sytuacji, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że mimo dalszego rozporządzenia nieruchomością przez pozwaną posiada ona legitymację bierną w procesie. Zaakceptowanie stanowiska przeciwnego, któremu dał wyraz Sąd w zaskarżonym orzeczeniu prowadziłoby do niedopuszczalnego umożliwienia dłużnikowi działającemu w porozumieniu z innymi osobami skutecznej „ucieczki z majątkiem" w drodze kolejnych rozporządzeń rzeczą. Tym samym, wobec dokonanych przez Sąd I instancji prawidłowych ustaleń pozwalających na przyjęcie, że spełnione zostały przesłanki z art. 527 k.c., Sąd Odwoławczy uwzględnił apelację powoda uznając, że powództwo winno zostać uwzględnione w całości, tj. również wobec działki nr (...), położonej w P., pomimo dalszego rozporządzenia nią przez pozwaną. Jak wynika z wglądu do elektronicznej KW, nastąpiło zresztą dalsze rozporządzenie tej nieruchomości w formie darowizny w dniu 4.09.2017 r.

Przechodząc do apelacji pozwanej J. O. stwierdzić trzeba natomiast, że nie zasługiwały na uwzględnienie.

Wbrew wywodom J. O. Sąd I instancji nie dopuścił się żadnego z zarzucanych uchybień, a przeprowadzone rozważania prawne i ich argumentacja zawarta w uzasadnieniu kwestionowanego wyroku zasługują na pełną akceptację. Sąd ten

w sposób prawidłowy zgromadził w sprawie materiał dowodowy, poddał go wnikliwej ocenie, a w konsekwencji ustalił stan faktyczny odpowiadający treści zaoferowanych przez obie strony dowodów. Stąd też Sąd Apelacyjny, uznając ustalenia te za prawidłowe, przyjął je za własne, czyniąc integralną częścią swojego stanowiska i uznając za zbędne ponowne ich przytaczanie w tym miejscu (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 1935 r., C III 680/34. Zb. Urz. 1936, poz. 379, z dnia 14 lutego 1938 r., C II 21172/37 Przegląd Sądowy 1938, poz. 380 i z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83).

Analizując podniesione zarzuty o charakterze procesowym, w pierwszej kolejności należało odnieść się do naruszenia przez Sąd I-szej instancji art. 233§1 k.p.c. Przepis art. 233 §1 k.p.c. stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza ogólnikowe zarzucenie braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącej odpowiada rzeczywistości. Niezbędne jest wskazanie, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie uznając je za wiarygodne i posiadające moc dowodową, wskazanie, że pominął w swojej ocenie niektóre dowody, ewentualnie wykazanie, że sąd przy ocenie dowodów uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego.

Dokonując ustaleń faktycznych prawidłowo oparł się na dokumentach, których prawdziwości żadna ze stron nie kwestionowała, nie przekroczył też zasady swobodnej oceny dowodów nie dając wiary zeznaniom pozwanej, a także świadków A. D. oraz W. D., co do braku wiedzy o zobowiązaniach publicznoprawnych dłużników oraz świadomości zarówno dłużników jak i pozwanej pokrzywdzenia wierzyciela. Pozwana w apelacji, w istocie nie zakwestionowała tych ustaleń, a jedynie wywodziła, że należało wyprowadzić odmienną ocenę prawną sprawy. Spór w sprawie sprowadzał się zatem nie tyle do kwestii faktycznych, ile do oceny prawnej stanu faktycznego. Formułowanie zarzutu w tak przyjęty sposób nie mogło zatem prowadzić do podważenia ustaleń Sądu pierwszej instancji, ani tym bardziej dowodzić przypisywanej mu przez stronę wadliwości. Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego były prawidłowe i wystarczające do wydania trafnego rozstrzygnięcia uwzględniającego powództwo, które zostało oparte na uzasadnionych podstawach faktycznych i prawnych. Sąd Apelacyjny za własne uznał więc ustalenia Sądu Okręgowego, były one bowiem wystarczające również do rozstrzygnięcia zasadności obu apelacji (niemalże identycznych), które oparte zostały na bezpodstawnych zarzutach.

Nie doszło również do naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 328 § 2 k.p.c. Zakres koniecznej treści uzasadnienia określa przepis art. 328 § 2 k.p.c., według którego powinno ono zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Uzasadnienie wyroku odzwierciedla i ujawnia w dostatecznym stopniu tok procesu myślowego i decyzyjnego Sądu, którego wynikiem jest treść zaskarżonego wyroku, a tym samym pozwala na kontrolę tego procesu przez Sąd Apelacyjny.

Chybiony jest również zarzut naruszenia art. 217§1k.p.c w zw. z art. 250§1k.p.c. Faktem jest, że Sąd Okręgowy na rozprawie w dniu 26 czerwca 2017r. oddalił wniosek dowodowy pozwanej, która wnosiła o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z akt komorniczych Komornika przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy D. W. -Km13934/14 i Km 3624/14 (rozprawa 00:18:00), jednakże podkreślić należy, że pozwanej reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika przysługiwało złożenie zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. Skoro pełnomocnik pozwanej takiego zastrzeżenia nie złożył, to nie ma on nie tylko prawa powoływania się na to uchybienie w dalszym toku postępowania, ale także możliwości skutecznego domagania się kontroli przez Sąd drugiej instancji w trybie art. 380 k.p.c. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 sierpnia 2006r., V CSK 237/06, Biuletyn SN 2006/11/17, a także uzasadnienie wyroku tego Sądu z dnia 27 listopada 2013r. , V CSK 544/12,LEX nr 1438426).

Wbrew zarzutom skarżącej nie naruszył też Sąd I instancji prawa materialnego, a mianowicie art. 527 § 1 i 3 k.c.

Nie ulega wątpliwości, że ochronie pauliańskiej podlegają wierzytelności pieniężne istniejące i zaskarżalne w chwili dokonania zaskarżonej czynności i wytoczenia powództwa (por. wyrok SN z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr 1, poz. 20; wyrok SN z dnia 27 lutego 2009 r., II CNP 108/08, LEX nr 599748; postanowienie SA w Poznaniu z dnia 10 października 2012 r., I ACz 1652/12, LEX nr 1220604). Z tego względu z ochrony tej nie korzystają wierzytelności z zobowiązań naturalnych, w szczególności roszczenia przedawnione. Nietrafny jest jednakże wywód skarżącej zmierzający do wykazania, że należności określone w tytułach wykonawczych wymienionych w sentencji kwestionowanego wierzytelność z tytułu podatku VAT za rok 2008 oraz podatku dochodowego za rok 2009 i 2010 przedawniły się z upływem 31 grudnia 2013 r., 2014 r. oraz 2016 r.

Zgodnie z art. 59 § 1 pkt 9 Ordynacji podatkowej zobowiązanie podatkowe wygasa w całości lub w części wskutek przedawnienia. Zobowiązanie podatkowe przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności podatku, o czym stanowi art. 70 § 1 Ordynacji podatkowej. Natomiast art. 70 § 4 Ordynacji podatkowej wskazuje, że bieg terminu przedawnienia zostaje przerwany wskutek zastosowania środka egzekucyjnego, o którym podatnik został zawiadomiony. Po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo od dnia następującego po dniu, w którym zastosowano środek egzekucyjny (art. 70 § 4 zdanie drugie Ordynacji podatkowej). W uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 czerwca 2013 r., sygn. akt I FPS 6/12 (publ. w Centralnej Bazie Orzeczeń Sądów Administracyjnych, na stronie (...) dalej zwana: (...)), stwierdzono, że zastosowanie środka egzekucyjnego przerywa bieg terminu przedawnienia na podstawie art. 70 § 4 Ordynacji podatkowej, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2005 r., gdy zawiadomienie podatnika o jego zastosowaniu nastąpi przed upływem terminu przedawnienia. W uzasadnieniu tej uchwały wskazano, że za zdarzenie powodujące przerwanie biegu terminu przedawnienia uznać należy bowiem wyłącznie zastosowanie środka egzekucyjnego. Jednocześnie wyjaśniono, że zastosowanie środka egzekucyjnego tylko wtedy wywoła skutek w postaci przerwania biegu terminu przedawnienia, gdy zawiadomienie o jego zastosowaniu nastąpi przed upływem terminu przedawnienia. Z kolei w uzasadnieniu wyroku z dnia z dnia 21 czerwca 2011 r. sygn. akt P 26/10 (publ. OTK-A 2011/5/43) Trybunał Konstytucyjny orzekając o zgodności art. 70 § 4 Ordynacji podatkowej z art. 2 Konstytucji wskazał, że "Do przerwania biegu przedawnienia konieczne jest również powiadomienie podatnika o zastosowaniu środka egzekucyjnego, co zwykle polega na doręczeniu pisma urzędowego z informacją dla podatnika o zajęciu prawa majątkowego". Przyjąć zatem należy, że zawiadomienie takie może być dokonane zarówno na zasadach wynikających z ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji jak i Ordynacji podatkowej – istotny jest skutek w postaci zawiadomienia. Należy wskazać, że przepisy dotyczące egzekucji przewidują obowiązek zawiadomienia zobowiązanego o dokonanym zajęciu (por. art. 72 § 4 EgzAdmU w przypadku egzekucji z wynagrodzenia z pracę; art. 79 § 4 pkt 1 EgzAdmU w przypadku egzekucji ze świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego i ubezpieczenia społecznego oraz renty socjalnej; art. 80 § 3 EgzAdmU w przypadku egzekucji z rachunków bankowych i wkładów oszczędnościowych; art. 89 § 3 pkt 2 EgzAdmU w przypadku egzekucji z innych wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych; art. 98 § 2 ab initio EgzAdmU w przypadku zajęcia ruchomości doręcza się odpis protokołu zajęcia). W takiej sytuacji zawiadomienie powinno być zgodnie z art. 18 EgzAdmU dokonane w trybie k.p.a., a wobec tego mają zastosowanie przepisy art. 39 - 48 k.p.a, dotyczące sposobów doręczania pism - w tym również w formie dokumentu elektronicznego. Zaznaczyć należy, że w wyroku tym NSA wskazał, że prawidłowe odczytanie sformułowania "o którym podatnik został zawiadomiony" prowadzi do wniosku, że dla wystąpienia skutku z art. 70 § 4 Ordynacji podatkowej konieczne jest, aby podatnik został poinformowany, że zastosowano środek egzekucyjny, które wywoła ten skutek, że przedawnienie nie nastąpi. Poinformowanie takie może nastąpić także w warunkach fikcji doręczenia przesyłki zawierającej wymaganą przez przepis informację, co wynika z treści art. 44 k.p.a. Zgodnie zaś z art. 1a pkt 12a ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji środkiem egzekucyjnym jest m.in. egzekucja z wierzytelności pieniężnych i rachunków bankowych.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że dla przerwania biegu przedawnienia, o którym mowa w art. 70 § 4 Ordynacji podatkowej istotnym było to czy bieg terminu przedawnienia został przerwany wskutek zastosowania środka egzekucyjnego i to czy dłużnik W. D. został o tym powiadomiony.

W świetle ustalonych w sprawie okoliczności obie przesłanki ziściły się, co wynika wprost z pisma procesowego powoda z dnia 30 maja 2018r. oraz załączonych do niego dokumentów, w którym przedstawił dowody zajęcia rachunków bankowych dłużnika oraz zajęcia wierzytelności, które dotyczą tytułów wykonawczych wymienionych w pozwie (k.422-423) Z dołączonych przez stronę powodową dokumentów wynikło również, że W. D. został prawidłowo zawiadomiony o zastosowaniu środka egzekucyjnego. Pozwana do tych dowodów nie odniosła się.

W tych okolicznościach nie sposób przyjąć – jak chce skarżący – że nie doszło do przerwania biegu pięcioletniego terminu przedawnienia zobowiązań podatkowych za lata 2008 - 2010.

Z treści apelacji wynikało ponadto, że skarżąca zmierzała do podważenia prawidłowości zastosowania w okolicznościach sprawy przez Sąd I instancji art. 527 § 3 k.c. i wykazania, że nie zostały spełnione przesłanki uznania czynności prawnej za bezskuteczną. W celu czytelnego odniesienia się do postawionego w ten sposób zarzutu istniała potrzeba wyjaśnienia, na czym polega sens przewidzianego w art. 527 § 3 k.c. domniemania, co do wiedzy osoby trzeciej o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli. Ułatwi to bowiem zbadanie, czy - na tle zebranego materiału dowodowego - Sąd Okręgowy prawidłowo przyjął, że domniemanie to nie zostało skutecznie obalone przez pozwaną.

Jedną z przesłanek subiektywnych skargi pauliańskiej, przewidzianych w art. 527 § 1 k.c., jest to, że osoba trzecia wprawdzie nie wiedziała o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, ale przy dołożeniu należytej staranności mogła się dowiedzieć o takiej intencji dłużnika. Podstawowym problemem związanym z pojęciem świadomości jest fakt, że sfera ta dotyczy odczuć z dziedziny psychologii i związana jest ściśle z procesem myślowym jednostki i wręcz jej sposobem odczuwania świata. Dlatego też bezpośrednie dokonanie oceny świadomości jest bardzo trudne, wręcz niemożliwe do jednoznacznego określenia. Stąd też wprowadzone na mocy art. 527 § 3 k.c. domniemanie prawne stanowi istotne ułatwienie dowodowe. Nie da się go odczytać inaczej, jak tylko nakazania przez ustawodawcę przyjęcia, bez konieczności dowodzenia tego przez wierzyciela, że osoba trzecia pozostająca w bliskim stosunku z dłużnikiem wiedziała o istnieniu długu oraz konsekwencjach dokonywanej czynności dla możliwości zaspokojenia się przez wierzyciela (art. 527 § 2 k.c.).

Przepis art. 527 § 3 k.c. reguluje „ułatwienie dowodowe" oparte na stosunku bliskości dłużnika (upadłego) i osoby trzeciej. Owo ułatwienie polega na zastosowaniu do wykazania tej okoliczności domniemania prawnego. W celu skorzystania z tego domniemania konieczne jest wykazanie przez powoda (wierzyciela pauliańskiego) jego podstawy. Ową podstawą jest to, że osobę trzecią łączył z dłużnikiem stosunek bliskości w chwili dokonania czynności prawnej krzywdzącej wierzycieli. W razie wykazania podstawy domniemania powód (wierzyciel pauliański) nie ma obowiązku dalszego dowodzenia, że osoba trzecia wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła dowiedzieć się o świadomości pokrzywdzenia wierzycieli przez dłużnika. Ciężar wykazania okoliczności przeciwnych przechodzi na osobę trzecią która w ramach działań zwalczających domniemanie oparte na stosunku bliskości, może sięgnąć po dowód przeciwieństwa. W ramach tego dowodu powinna udowodnić, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć.

W celu obalenia tego domniemania nie było zatem wystarczające jedynie stwierdzenie J. O., że z racji zamieszkiwania poza granicami kraju oraz na skutek braku wpisu (ostrzeżenia o toczącym się przeciwko małżonkom D.) w księgach wieczystych urządzonych dla nieruchomości stanowiących przedmiot transakcji nie miała wiedzy o ich rzeczywistej sytuacji finansowej. Niezbędne było bowiem wykazanie przez pozwaną, że dochowała należytej staranności, a więc podjęła działania w celu ustalenia stanu faktycznego na podstawie dokumentów czy zaświadczeń, na podstawie których można byłoby przyjąć, że istotnie nie wiedziała o rzeczywistym zadłużeniu dłużnika) i skutkach wynikających dla wierzycieli z dokonania kwestionowanej czynności prawnej, czego niewątpliwie skarżąca nie uczyniła.

Zaznaczyć jedynie należy, że wobec zaostrzonych w stosunku do wynikających z art. 527 § 1 k.c. przesłanek obrony osoby trzeciej - wymienionej w art. 527 § 3 k.c. zeznania samych stron kwestionowanych czynności prawnych, a zatem osób bezpośrednio zainteresowanych wynikiem sporu, są w istocie jedynymi zaoferowanymi dowodami, w oparciu o które można byłoby oceniać stan świadomości o niewypłacalności dłużnika, a co za tym idzie o wiedzę

o działaniu ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Trudno zresztą mówić o zachowaniu należytej staranności, skoro sama zainteresowana nie wskazywała nawet na to, że podjęła jakiekolwiek działania zmierzające w celu zbadania rzeczywistej sytuacji finansowej dłużnika. Samo zaś jej przeświadczenie o dobrej kondycji małżonków D. nie było wystarczające do obalenia domniemań prawnych, które ustawodawca wprowadził celem złagodzenia spoczywającego na stronie powodowej, niełatwego do wykazania dowodowo, obowiązku udowodnienia, że osoba trzecia wiedzieć powinna o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Z przytoczonych powyżej względów Sąd Apelacyjny oddalił na podstawie art. 385 k.p.c. apelacje pozwanej i uwzględnił w całości apelację powoda, zmieniając wyrok w zaskarżonej części zgodnie z jej wnioskami z mocy art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach instancji odwoławczej między stronami rozstrzygnął po myśli art. 98 § 1 k.p.c. Na koszty te złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika powoda ustalone w oparciu o § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800 z e zm.). Stosownie zaś do art. 113 ust. 1 i art. 31 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 98 § 1 k.p.c. obciążył pozwaną należnymi Skarbowi Państwa kosztami sądowymi, od ponoszenia których powód był zwolniony z mocy art. 94 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

(...)